

GÖMBVILLÁM

Anyám már süket és vak, mondja Tellermann professzor, miközben mélyen az ágy fölé hajol. Egész áprilisban azt kérdezgette, hogy mikor nyílik már a kedvenc orgonája, s hogy hoznék-e be a szobájába egy vázányt belőle. Még nem nyílik, mondogattam neki, az idén nagyon korán jött a meleg, ám ez korántsem jelenti azt, hogy a tavasz is megérkezett. Láttam, hogy kiáll a teraszra, és beleszagol a levegőbe, én azonban, mondta Tellermann professzor, miközben visszaült a helyére, az idén egyetlen szál orgonát sem vittem be anyám szobájába, hagytam az egész bokrot elvirágozni. Nem azért, mintha nem töltene el örömmel, hogy kedveskedjek anyámnak, hogy boldogsággal töltse el a két nap alatt elhervadó virág valóban csodálatos illata. Zavart, hogy mennyire számon tartja az orgonavirágzást, s nem hagyja, hogy örömet okozzak neki. Feladatomból rója rám a gyermeki gondoskodást, miközben én önzetlenül szerettem volna meglepni egy csokor orgonavirággal. A személyes lét végül is olyan, mint egy kedves gondolatainkkal berendezett lakás, ahol zavartalanul és a mások követelő szükséglete nélkül lehetünk a saját kedvünkre és megelégedésünkre jók. Minden olyan parancs, amely teljesíthető, de nem szolgálja hajlamainkat az adott pillanatban, némileg a függőség és a kiszolgáltatottság érzetét erősíti bennünk, s így anyám heteken át tartó folytonos követelése, hogy orgonavirágot helyezzek az ágya melletti vázájába, bennem a legteljesebb elutasításra talált.

Abból a homályból, ahol Furiore doktor teste pihen állítólagosan a sarokban álló ágy takarói alatt, Tellermann professzor nem láthat semmit. Rossz híreket kapván a doktor egészségi állapotát illetően, még olyanokat is, hogy szülőhelyén, Asszonylódön már több hónapja eltemették az ottani izraelita temetőben, amely tény különösen nehezen értelmezhető, hiszen a doktor ortodox román családból származik, vélhetően zsidó felmenők nélkül, s Tellermann most szabad akaratából tett látogatást egészen váratlanul, ott ül beteg barátjának a szobájában, de különös módon még azt sem tudhatja, hogy valóban Furiore doktor teste fekszik-e a takaró alatt.

Valójában egy hidra nyitott ajtót a csöngetésére, és a lakásban a legkülönfélébb egzotikus állatok tartózkodnak, amelyek bámulatos egyetértésben a legkisebb zavar nélkül vették birtokukba a doktor egyetlen szobából és mellékhelyiségekből álló lakását. Tellermann nemigen nézett körül, de azért látott egy antilopot, egy vidrát, és feltehetőleg egy mosómedvét, amely a lemezjátszó hangszóróját rendezte be magának lakóhelyül.

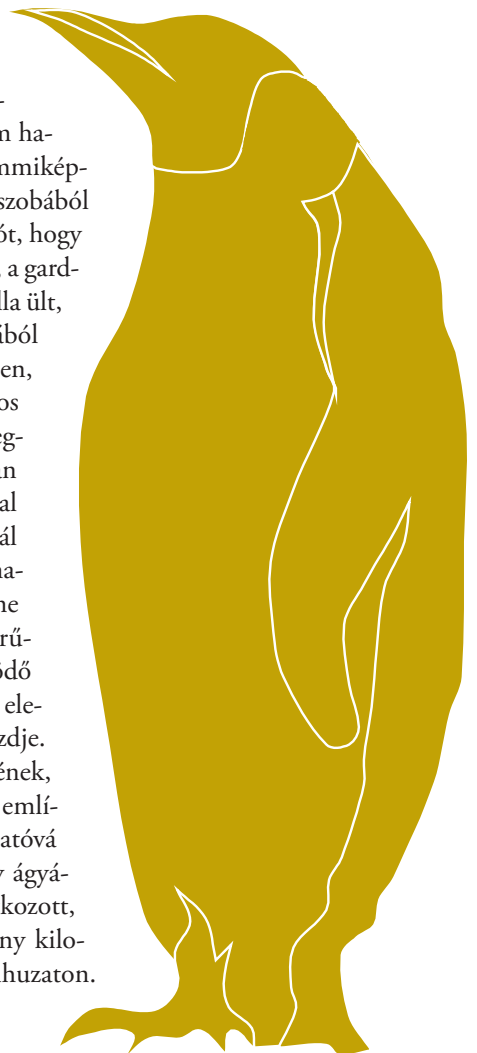

És amikor a gyöngyvirágok is nyílni kezdtek a fekete fenyő lombjai alatt, az anyja váratlanul közölte vele, meséli a professzor, hogy most már nem csak határozottan érzi a gyöngyvirágok illatát, de látja is a kis fehér gyöngyfüzéreket, ahogy nyelvessel leveleik közül kikukucskálnak. A százszámra nyíló mélylila orgonavirágokat hagyta elhervadni, még a szobámba is érződött mézes, tömörszerű édességük, mondta az anyja, egy egész év várakozása lett szellemed irtóhadjárata következtében semmivé bennem, amellyel persze, mint mindig, csak a magad naponta újraképzett világtól való elzárkózásodat szeretted volna a tudomásomra hozni. Erre ő, Tellermann professzor azonnal fogott egy ollót, és az egész, még félig kinyílt gyöngyvirágokat egy leveses lábasban összegyűjtve anyja ágya mellé állította. Most sem akart a süket és – immár megkérdőjelezhetően vak – anyjának kellemetlenséget okozni, pusztán arról volt szó, meséli még mindig hangosan Furiore doktor ágya előtt, hogy ez a virágözön, amely a fekete fenyő alján évente váltakozó mennyiségben virágba borul, talán enyhíti majd az orgonák elvirágzásának következtében az anyjában lévő, irányában növekvő bosszúságot. Ez a terasz volt az, mondja Tellermann professzor, ahol a felesége halálakor mindannyian álltak, és igenlően bólogattak felé, amint háza felé közeledett, mintha ő maga feltett volna számukra egy kérdést.

Mindeddig persze semmiképpen nem azért beszélt szűkebb viszonyairól, hogy az ágyban rejtekező doktort szólásra kényszerítse, csupán megszokásból mondta el mindezt, ahogy a több évtizedes barátság megköveteli a saját lelki bajaink, életbeli tétovaságunk megvalósítását. Nyugtalanokodni csak most kezdett, amikor látta, hogy az érkezése után tapasztalt állatsereglet, mert hiszen éppen erről volt most szó, milyen mértékben uralja már ezt a lakást, amely pedig kis méreténél fogva a legkevésbé sem tűnt alkalmasnak arra, hogy ennyi és ennyiféle állat élettere legyen. Mostani ágy fölé hajlása már az ágyban rekedt doktor állapot miatti aggodás jele volt, hogy szavai talán nem értek célt, és a hírek esetleg, amelyek a doktor állapotáról a városban keringenek, esetleg mégis igaznak bizonyulnak.

Fodrászolnék, szólalt meg hirtelen Furiore doktor a takarója alól, ezen idő alatt szíveskedjék elhagyni a lakószobámat! Az arca továbbra is láthatatlan maradt, azonban hangjának tökéletes nyugodtsága, sőt!, fadobozból kiszálló mély zengése semmi kétséget nem hagyott a látogatóban, hogy jó helyen jár, s a mellékes körülmények semmiképpen nem akadályozhatják meg kettőjük további párbeszédét. Az előszobából nyíló szűk konyhába húzódott vissza, becsukván maga mögött az ajtót, hogy a házigazda idegen szemek érintése nélkül használhassa a fürdőszobát, a gardróbként funkcionáló előteret. A konyhaasztalnál egy megtermelt gorilla ült, teljes nyugalommal kortyolgatta a frissen kifőtt kávéját, az éléskamrából kilépett egy strucc, szárított zöldséges zacskót tartott hámló csőrében, majd egy pingvin is kityotyogott, és a gorilla segítségét kérte az olajos halkonzerv kinyitásánál. Tellermann professzor a legsürgősebb és leghasznosabbnak tűnő aktivitással vetette bele magát, hogy a láthatóan otthonosan mozgó, mégis, állati létükből fakadó gyakorlatiatlansággal tevékenykedő lények segítségére legyen. A gorilla kávéjába két kanál cukrot mért, majd felkavarta a maga ízlése szerint, a strucc elé egy nagyobb méretű műanyag tálat tett, hogy csőrének mohó mozdulatai ne szórják szanaszét a zöldségeket, a pingvin konzervét pedig szakszerűen felnyitotta egy, a lemezt élesen átvágó, háromszoros áttétellel működő masinával. Mivel közben a szobából semmi nesz nem szűrődött ki, elegendő bátorságot gyűjtött, hogy vélt vagy képzelt látogatását újra kezdje.

A nyelv struktúrája nem felel meg a valóság szerkezeti felépítésének, mindig csak elhanyagolható töredékét tárja fel, emeli ki, a többi említetlenül hagyja, mondta volt Furiore doktor, akinek immár láthatóvá lett az arca, ám semmi jelentősebb változást nem olvashatott le egy ágyba rekedt hibernált fejhez képest, a haj épp olyan borzsnak mutatkozott, mint évtizedeken keresztül megszokta, hanem az egyik bajusz-szárny kilopakodott a takaró alól, s vidoran megült a gyanús tisztaságú paplanhuzaton.

Tellermann professzor már örömeinek akart némileg teátrális mozdulatokkal hangot adni, hogy a híresztelések ellenére szellemileg, úgymond, tökéletes állapotban veheti birtokába barátja, Furiore doktor személyiségét, amikor az előbbi lendületét elveszítve, már szinte suttogva fejezte be mondandóját: A nyelv, mondotta, akkor válik el a valóságtól, amikor az előző pillanat valóságának nyelvi mintázatát próbálja rákényszeríteni a jelenre.

A hosszabb csönd, amely eme kijelentését követte, alkalmat adott Tellermann professzornak, hogy megkérdezze: Egy emberi aggyal megterhelt lakás hogyan is bírja el az idegen, sőt egzotikus állatok jelenlétét? A jelen végtelenül terhelhető, válaszolta a doktor, hiszen minden jelenségnek van valamely alanyi előzménye. Aminek nincs, az nem érti a nyelvet. A dolgok egyszerűsége sosem a jelenben gyökerezik, tette még hozzá, majd maga mellé szólított egy eddig a lakásban tökéletesen rejtekező zebrát, és a kezéből az ágy alól kihúzott zöldekkel kényeztette.

Most aztán, harsant fel Tellermann hangja, semmiképpen nem fogom muskátlikkal, petúniákkal beülteteni anyám kedvenc teraszát, hiszen a tavalyi elhirtelenkedett vaksága és talán épp oly mód elsietett süketsége, amellyel se nem látta, se nem hallotta hónapokon tartó szorgoskodásomat, mintegy lebecsülte, és kettőnk kapcsolatának tengelyévé tette, hogy szinte már csak a virágok nyelvén érintkezzünk. Furiore takarója alól két mókus szökkent elő, mintha ezek a kedves állatok vezényelték volna álma melegségét, és most kényszerűen elhagyták a gondolatai mentén serényen mozgolódót. Amikor az édesanyja a jelenről beszél, mondotta Furiore doktor, nem a jelenről beszél, és így időtlenné teszi a kapcsolatukat. A dolgok egyszerűsége sosem a jelenben gyökerezik. Tudja, kedves Tellermann, az egyén gondolkodásának nyelviségében nincsenek primer megnevezések. Minden megnevezés, ha mélyebben átgondoljuk, akkor némiképpen a hasonlat nyelvi alakzatát őrli. A valóságnak, könnyen belátható módon, nincs ténylegesen sajátlagosnak mondható nyelve. A nyelv mindig magánál, a látvány valóságánál erősebb kifejezéssel szeretne élni, hozzá szeretné varrni a régvolthoz a jelent, folyamatosságot szeretne a legképtelenebb, a leggroteszkebb helyzetekben is. Ha azt mondjuk, kő vagy virág, az mindig egy előbbi köre vagy virágra utal, amikor megtanultuk ezeknek a szavaknak a használatát. Ha most egy jelenlévő köre mondanánk és korlátoznánk az érvényességét, vagy egyfajta virágra, akkor a fogalom belső, hiteles jelentése szenvedne csorbát. Elszegényedne a jeleniség, és egyetlen, a most szóban forgó kő vagy virág egyszerű neve lenne.

A nyelv tehát, mondotta Furiore doktor, miközben felült az ágyában, és engedte, hogy a mellkasát melengető hattyú kirebbenvén takarója alól elrendezze tollazatát, hosszú és mozgékony nyakával visszaigazítsa szárnyának legyezőszerű struktúráját, alhasa pihéinek hőszigetelő bolyhosságát, minden mozdulat nyelvisége visszarendezi magát hattyúi fennkölttségéhez. A valóságnak, mondotta Furiore doktor, lényegében nincs nyelve. A kő az emberi tapasztalat és nyelvi elszigetelődés következtében marad meg mindig kőnek, miközben az egyén egészen mást gondol erről. De nem tehet úgy, hogy végtelenen egyszerű nevezetet kapjon, mint a bírósági perben szereplő személyek. A kő nem azonos azzal, amit nyelvileg megformálunk, és nevezet formájában mondunk róla.

Talán épp ezért, mondotta Tellermann professzor, hogy ellenálltam anyám verbális akaratának, hogy nem engedtem a virágneveket, a hozzájuk baljósan kötődő parancsait hétköznapjaink részeként elfogadni. Miközben itt azt látom, hogy Ön már minden tény, és minden formálisan lényként mutatkozót a legszélsőségesebben elfogad. Nagyon szeretném, mondotta Furiore doktor, mivel a nyelv nem lehet sohasem elemi, ha minden jelenségnek egyedi, sosem ismétlődő neveket adhatnánk. Ha immár csak egyetlen jelenségre, tárgyra vonatkozó nevekkkel operálnánk. Furiore doktor most elhagyta ágyát, teste mint ha csak a köréje gyűlt állatok fészke, legalábbis elhagyott lakóhelye lenne, úgy fordult ki magából, miközben láthatóvá váltak a testébe ivódott állatias otthonosság egyes, jól felismerhető kellékei. Mert a professzor úr neve is esetleges, mondotta volt, reggelente szitaszzerűnek tűnik, alkonyattájt morzsalékosnak. Ezek alapján illenék megszólítani Önt, nem állandóan Tellermann nevezettel illetni. Esős időben kidomborodik a Bronzossága,

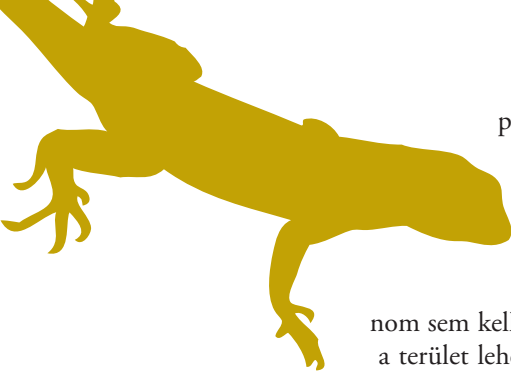
amelyről az esőcseppek leperegenek, míg a korai száraz ősökön álmai a helyszükét teszik láthatóvá. Voltak azonban olyan napok is, amikor csak a Talajban-lombozódó név jutott Önről az eszembe. Mert a neveket rég kivonták abból a forgalomból, ahol még használati értékük lett volna, valamelyest szent szöveggé változtatták, röghöz kötötték. Ha a név nem jelent semmit, ha a megnevezésekkel lehetetlen a valóságos dolgok közelébe jutnunk, akkor a nyelv halott nyelv: Eligazítanak az élet eseményeiről, akár a temető hallgatag sírkövei.

Ekkor Tellermann professzornak feltűnt, hogy egy eddig papagájként imbolygó alakzat mekkora fényerővel világítja meg a szobát. Már többször alaposabban szemügyre szeretne volna venni, de Furiore szavai mindannyiszor elterelték figyelmét e jelenségről. Most azonban, amikor a doktor egy térdéig érő gatyában kiszállt az ágyból, jobb kezében egy meglehetősen vaskos forgópisztollyal, tanácstalanul követte az izzó gömb formáját öltő madarat, és bártortalanul az eddig egzotikusnak gondolt állatok gyülekezetén is végig nézett. Gömbvillám, mondotta a doktor, már hetek óta, a május végi nagy felhőszakadások alkalmával befészkelte magát kislakomba, azóta várom, hogy szétrobbanjon, vagy valamilyen más módon távozzék szelleminek átrajzolt hajlékából.

Egy üres házban, ahol egyedül él az ember, gondolatilag és nyelvileg minden éjszakai neszt vissza kell tudni igazolnia. Ez a beazonosítás egy ilyen ritka természeti jelenségnél persze, ahol a megnevezés semmiképpen nem oldja meg a tünemény okozta látszólagos problémákat, szellemileg örök kihívás marad, hiszen az elme szokványos mesterkedésein túl, az őt értelmező agyat is a megszűnés lehetőségével feszélyezi. Ugyanakkor, mondotta Furiore, a bal kezében lévő pisztollyal követve az ide-oda lebbenő izzó gömböt, a nyelv teljesen zárt és imaginárius izoláltságában csak mint botrányt képes érzékelni a külvilágot, amely arra vetemedik, hogy kimondhatatlanná tegye a megsemmisítésére szerveződő gondolkodást. A szavak maszkként takarják el szemünk előtt a tényeket, ugyanakkor a diskurzus valójában végtelen, és zavartalannak akarja tudni magát a nem nyelvi elemektől. Furiore, miközben a gömbvillám kiszámíthatatlan imbolygása előtt kitérni igyekezett, véletlenül megmutatta hátát is, ahol egy lobbal ékes sebszáj csücsörített a jobb lapocka alatt, s szinte fortyogva és feldúltan folytatta még az előbbi gondolatot: A nyelv kiüresedése a részletek tobzódásában nyer egyre határozottabb alakot. Egy idő után a grammatika meghódítja a képzeletet, a hangzás, a beszéd dinamikája, a nyelv szétszerelés, a folyamatok szétDarabolása helyettesíti és kitölti mindazt, amit valóságként elgondolunk. Erről a nyelvi vadhúsról, mint emlékezhetik Kegyed, a néhai perkátai esperessel sokat diskuráltunk.

Egy test vagyok, mondotta Furiore doktor, méghozzá természetes test. Nyugodtan állok ki az ablakba és forgolódom. Mindenki célpontja vagyok, mindenki megmérgezhet, felfalhat, senki számára nem vagyok legyőzhetetlen. Én a véleményemet és a lényem értelmét magamon kívül hordom. Azzal az aggyal azonosulok, aki ebben az alakzatomban és ebbéli gondolataimban a pusztításomra tör. A gömbvillám is, Isten áldásával, befészkelte magát a ketrecembe, és hozzá segít ahhoz, hogy mindig a hely szelleme szerint értem meg a dolgokat. Ez pedig roppant fontos a számomra. Tudja, Tellermann, mennyire korlátozott az emberi agy, ha igazán lényeges, számára életbe vágó kijelentéseket akar tenni a saját elkínzott valóságáról. Ha szerencséje van valakinek, akkor életében elérhet egy olyan helyre, ahol számára értelmesek lesznek a saját gondolatai, sőt még mások gondolataiból is megérthet egyet-mást. Így, amikor Görögországban utazgattam, rájöttem, hogy vannak kedvező és kedvezőtlen helyszínek az emberi felfogás szempontjából. Az én szobám, minden tekintetben a legkedvezőtlenebb helyszín ebből a szempontból, mondotta Furiore doktor, és bágyadtan leült az ablak melletti karosszékre. Athénban a Kerameikosz temető mögötti területen egészen kitérően tudtam olvasni Platón dialógusait. De ha csak néhány száz métert tettem Eleuszis irányában, már teljességgel értelmetlennek tűnt Platón minden sora. Így hetekig lépegetve le és föl,

próbáltam a maximálisan legelőnyösebb helyet megtalálni. Képzelve csak, kezembem a könyvvel indultam kifelé a régi városból, és éreztem, hogy a legerőteljesebb szellemi befogadás után Platón szövege egyszer csak teljességgel elhomályosult. Épp így, ha a Plaka felé közeledtem, és a Hermész utcát elértem, már egy gondolati értelem sem maradt meg Platón mondataiból. Mondanom sem kell, bizonyos kutatások után rájöttem, hogy nagy valószínűséggel ez a terület lehetett az, ahol egykor Platón gondolatai szárba szökkenek. Hol sietve, hol lassúdan sétálva mélyedtem bele a dialógusokba, és a legképrázatosabb értelem gyűlt elmémbe egy bizonyos ponton, másnap ugyanakkor semmiféle megvilágosodásban nem részesültem ugyanazon a helyen. Joggal kérdezhetné, hogyan lehetséges ez? A dolog azonban teljességgel egyszerű, és a legközönségesebb aggyal is könnyen belátható. A szöveg különböző helyeit a görög filozófus nem egy helyben állva fejtette ki, hanem ide-oda sétálva. Nekem, aki meg akarta érteni ezt a gondolatsort, pontosan követnem kellett Platón mozgásának nyomait, és ha ráakadtam, akkor szinte magamtól is azt gondoltam, amit Platón kétezer-négyszáz éve gondolt. No már most, az itt töltött több hét alatt egy meghatározott bejárásom volt a dialógusok néhány oldalát illetően. Nem mondanám, hogy sokat megértettem volna e nagyszerű bölcselő gondolataiból, de azt a néhány oldalt, amelyet vele együtt sikerült bejárnom, tökéletesen megértettem. Sokkal nehezebb dolgom volt viszont Ephezoszban, különösen, hogy napokon át összetévesztettem egy másik szigettel, és hiába rohagáltam kezembem a Hérakleitosz-töredékekkel, képtelen voltam megnyitni a szövegeit. Mikor aztán végre jó helyen értem partot, már egy hónap után megtaláltam az egyik picinyke töredék értelmét, sok-sok utazás és bolyongás után ráleltem egy másik töredék értelmére is. A hely szelleme, szokták volt mondani, azonban ne gondolja, hogy másokkal is ilyen könnyűszerrel sikerült eljárni.

És a gömbvillám, kérdezte most félénken Tellermann professzor. Minden létező dolognak és személynek szüksége van a világ jóindulatára, csapott le a kérdésre Furiore doktor, mintha csak órák óta erre a kérdésre fókuszálta volna minden figyelmét. A kérdés, hogy fenn akarják-e tartani ezek a dolgok annak látszatát, hogy szükségük van a világ jóindulatára. Vélhetően a gömbvillámnak nincsen szüksége a világ jóindulatára, s így be kell látnunk, léteznek olyan természeti jelenségek, amelyeknek nincsen szükségük a világ jóindulatára. Végül meg kell jegyezni, hogy mennyire nagy fontosságot tulajdonítok, éppen a görögországi utazásaim óta a tárgyias és a tárgyszerű jelenségek éles megkülönböztetésének. Hiszen Hérakleitoszkal kapcsolatban elmondható, hogy nem az egész filozófiai rendszerét értettem meg, csupán néhány sort a kisszámú töredékekből. Épp így elmondható mindez Platónnal kapcsolatban is. Míg az előző fogalom csak azt nevezi meg, hogy milyen mértéke van a beszédmódnak, a másik kifejezés intenzíven behatol a jelenségekbe, és domborzatszerű ábrázolásra kész. Az intenzív nyelvhasználat a gondolatok kölcsönhatásában kavicsá csiszol és anyagtalanná tesz. Csak a személyiség látszatát kell megőrizni, s nyugodtan búcsút inthetünk a személyiségünknek. A nyelv beszél magát, s egy idő után elválik a gondolatoktól, mint az égietől a gömbvillám. Hiszen erről Önnel az ún. alvajáró nyelvvel kapcsolatos répcelaki dialógusokban sokat foglalkoztam.

Furiore doktor most hatalmas pisztolyát hasára eresztette, elgondolkodva nézett maga elé, mint aki szeretné megemészteni a mondottakat, vagy néhol talán ki is igazítani, mert nem lehetett biztos benne, hogy a hallgató számára megnyugtató érvekkel szolgált. Tellermann úgy érezte, nehézkesnek és opálosnak mutatkozik a jelen ebben az állatokkal zsúfolt jelöletlen rengetegben. Mintha a dolgok mind kiszabadultak volna a nyelv ellenőrzése alól, egész különös egyedeket képezvén tömítették mélységesen mélyé a jelen mocsarát. Mindannyian abba betegedtünk bele, hogy a jelen valóságára próbáltunk egy új, hiteltelenséget létrehozni, amely visszaadja létezésünk értelmét, mondta hirtelen le nem véve szemét a gömbvillámról. De már csak annak a jelentése és elemzése is, Furiore doktor, hogy az a bizonyos Helen Keller süketen és vakon, csupán tanára tapintásával képes volt a világról, ha nem is érvényes, de verbálisan közölhető mondatokat összeállítani, bizonyos szempontból lealacsonyítja és megkérdőjelezi a nyelv mibenlétét, anélkül, hogy a hölgy zseniális kommunikációs képességét, szellemi teljesítményét hiteltelenséget. Hiszen, ha

7

valaki olvasmányai szókincséből képes ábrázolni egy álvalóságot, ha a nyelv grammatikájának, szerkezetének tökéletes ismeretéből a látók számára is képes világot ábrázol, akkor azt kell mondanunk, a nyelvnek első fokon nincs szüksége a valóságra, nem igényli az állandó megerősítését, játékos könnyűséggel képes megteveszteni bennünket ez a virtuális valóság. Pontosabban a virtuális nyelv által képződött virtuális valóság.

A kapitális nyelv, mondotta volt most Furiore, miközben a forgó tárat pörgetve egyfolytában a gömbvillámra célzott, a kapitális nyelv, amely nem enged a maga közelébe, a maga terébe valóságot, s kizárja, hogy az igazsága kitapintassék. Miközben Athén színházában tökéletesen értettem Szophoklész darabjait, és az epidauruszi színházban napokat sétálgattam kezemben Euripidész drámáival, szinte minden rezdülését és elfojtott, kimondatlan félelmét éreztem ezeknek a figuráknak, addig hiába időztem Böjtén vagy Kiskundorozmán, egyetlen felidézhető gondolat sem jutott eszembe. Míg persze sohasem jártam Königsbergben, így érthető módon meg sem fejthettem Kant filozófiájának sarokköveit, de már Wittgenstein aforizmáiról jótékonyan megéreztem, hogy semmi köze Bécs szellemiségéhez, ugyanakkor minden megállapításának angolszász utóíze van, egész lényét átjárja a csak finom gondolati beavatkozásokkal tetten érhető józan precizitás. Ezek az emberek, kedves Tellermann, nem fuldokolnak az üresség sörhajójában, nem festenek vastag ecsettel az égre vad kontúrokat. És itt még nincs megállás, hiszen olyan ez a valóságból gyökerestől kiszakított nyelv, mint egy hőmérő, amely csak a saját, üvegbe zárt, kormozott ideológiáktól láthatatlan anyagának, higanyszálának hőfokát méri. Csak azt mutatja meg, milyen a világ, ha folytonos beszédével még egy szádhoz emelt mérgezett pohár kesernyés ízét sem vagy képes valóságosan észrevenni.

Tellermann professzor elmélázott Furiore szavain, de az aktív nyelv, a roncsoló beszéd hideg üszkét érezte meg szenttelen célratartásában. A szobába bekéredzkező állatok mindannyian a legnagyobb bölcsességet tanúsítván, szinte márványba véssett élőképet kreáltak a karosszéke köré, mintha mindaz, amiről a doktor percekben keresztül beszélt, nem az egyetlen lehetséges folytatása volna a természet és a társadalom kapitulációjának, a bennük a legfőbb lényhez odacsatolt viszony enyhébb lenne, mint az emberek között mutatkozó kíméletlenség.

Tellermann professzor már nem látta ezeket az állatokat, csak természetes embereket látott nem természetes helyzetekben. Se túl kicsi, se túl tágas, világokat átélő kérdésekre végül is nem találunk a mi válaszainkban lehetséges értelemre. Amikor megértjük, mondotta a doktor, hogy már sokadjára tévedtünk, anélkül, hogy elhagynánk a nyelv minden nap minket a gondolatainkhoz kötöző szilárd viszonyait, a valóság a szemünk közelébe ér, akkor a sok-sok minket elpusztítani akaró jelenség testközelében valójában megértjük, hogy nem mi voltunk a kérdés egy jelenés halálát bemutató emberek számára a terazon, mi voltunk a válasz, érkezésemkor már az eddig megtett utam belsejébe értem.

Furiore doktor ebben a minutumban újra visszafekszik ágyába, mellételepednek a szőrös és tollas állatok, a pisztolyát hűlni hagyja a takarója fölött, a gömbvillám fenyeget és butít: Tellermann professzor pedig távoztakor elgondolkodik az előszobában: vajon tetten érhető-e a tükör? Furiore könyvek sűrűjébe vet magának ágyat, Tellermann becsukván maga mögött az ajtót, még mindig arra gondol, miért is nem lőtt bele a doktor a gömbvillámba.

Aztán az utcán fölnéz a már villám sújtotta házra: A rend eszelősen a saját pusztításában precíz. A rombolásban nincsenek menetrendszerű megállók – emlékszik még Tellermann professzor az ún. ábrahámhegyi beszélgetéseik egyik mondatára –, miképpen *a valóság csak önkorlátozás.*

Sántha József: 1954-ben születtem Karcagon, az ELTE BTK-n végeztem. Jelenleg Mogyoródon élek. Kritikus vagyok.